

Viacjazyčnost v grafickom dizajne

MgA. Jana Náhlíková, Ph.D.

Teze disertační práce

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Teze dizertačnej práce

Viacjazyčnosť v grafickom dizajne

Multilingualism at field of graphic design

Autor: **MgA. Jana Náhliková, Ph.D.**

Studijní program: P8206 - Výtvarná umění

Studijní obor: 8206V102 Multimedia a design

Školitel: doc. Mgr.A. Pavel Noga, ArtD.

Oponenti: doc. Mgr. art. Andrej Haščák, ArtD.
prof. PhDr. Zdeno Kolesár, Ph.D.

Zlín, červen 2023

© Jana Náhliková

Vydala **Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně** v edici **Doctoral Thesis Summary**.

Publikace byla vydána v roce 2023

Klíčové slová: *viacjazyčnosť, grafický dizajn, vizuálna komunikácia, legislatíva, označenie tabuľami, označenie obcí, označenie ulíc, označenie orgánov verejnej správy, tabule, verejný priestor, historické tabule*

Key words: *multilingualism, graphic design, visual communication, delegated legislature, marking with plaques, multilingual marking of towns, villages, cities, multilingual marking of streets, multilingual marking of public authorities' buildings, public space, historic plaques*

Plná verze disertační práce je dostupná v Knihovně UTB ve Zlíně.

ISBN 978-80-7678-177-1

ABSTRAKT

Cieľom tejto dizertačnej práce je analýza súčasného stavu viacjazyčného označovania obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy na Slovensku v obciach s vysokým percentuálnym zastúpením národnostných menšín. Práca poukazuje na vzťah legislatívy a viacjazyčného označovania vo verejnom priestore s prepojením na grafický dizajn v minulosti ako aj v súčasnosti. Na základe terénneho výskumu práca analyzuje viacjazyčné označenia v štátnom jazyku a v jazyku národnostných menšín z pohľadu dodržiavania platnej legislatívy v praxi ako aj uvedenia príkladov nesprávnej realizácie označenia.

ABSTRACT

The main goal of this dissertation thesis is to document and analyze multilingual marking of towns, villages, cities, streets and public authorities' buildings in the areas with a high percentage of national minorities (Hungarian, Ruthenian, Ukrainian, German) in Slovakia. The work points to the relation between legislation and multilingual marking in public space, with the focus on the role of graphic design in the past and nowadays. Based on the field research, the work analyzes multilingual inscriptions written in the national language (Slovak language) and in the languages of the national minorities in Slovakia, as well. The multilingual inscriptions are analysed from the point of view of complying with Slovak legislation which results in summary of their inappropriate solutions and implementations.

OBSAH

ÚVOD.....	6
INTRODUCTION	7
1 VYMEDZENIE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU, CIEĽOV, METODIKY A ŠTRUKTÚRY DIZERTAČNEJ PRÁCE.....	8
1.1 VÝSKUMNÝ PROBLÉM.....	8
1.2 CIEĽ PRÁCE.....	9
1.3 METODIKA PRÁCE.....	10
1.3.2 Terénny výskum.....	11
1.3.3 Komparatívna analýza.....	11
1.3.4 Dopytovanie	12
1.4 ŠTRUKTÚRA PRÁCE:.....	13
2 VÝSKUMNÁ ČASŤ:	15
2.1 TERÉNNY VÝSKUM - MAPOVANIE SÚČASNEJ VIACJAZYČNOSTI NA SLOVENSKU	15
2.1.1 Vyhodnotenie realizovaného výskumu podľa jednotlivých skúmaných kategórií z vizuálneho hľadiska.....	19
3.1 NÁVRH GRAFICKÉHO SPRACOVANIA VIACJAZYČNÉHO OZNAČENIA BUDOV ORGÁNOV VEREJNEJ SPRÁVY NA ÚZEMÍ SLOVENSKA	24
ZÁVER	33
CONCLUSION	37
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	41

3.2	DOKUMENTY.....	52
	ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK.....	55
	ZOZNAM A ZDROJE OBRÁZOV ..... CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.	
	ZOZNAM TABULIEK..... CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.	
	ZOZNAM PRÍLOH..... CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.	
3.3	ŽIVOTOPIS.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.
3.4	TVŮRČÍ ČINNOST 2019–2021	55

ÚVOD

Témou predloženej dizertačnej práce je *Viacjazyčnosť v grafickom dizajne*. Práca sa bude zameriavať na viacjazyčnú komunikáciu vo verejnom priestore na území Slovenska. Viacjazyčnosť je v súčasnosti na území Slovenska najrozšírenejšia v oblastiach s vysokým percentuálnym zastúpením národnostných menšín. Nakoľko verejný priestor ponúka široký okruh skúmaných možností, práca sa bude zameriavať len na vybrané označovania v súvislosti s národnostnými menšinami stanovenými legislatívou.

Nakoľko grafický dizajn má širokospektrálne použitie, mal by byť preto uplatnený aj v bežnom živote. Príkladom takéhoto uplatnenia môžu byť aj označenia obcí, ulíc, či budov orgánov verejnej správy. K výberu témy inšpiroval autorku okrem iného aj aktuálny nesúrodý stav vizuálneho označovania týchto kategórií na tabuliach v obciach na južnom Slovensku.

Označenia spomenutých prvkov vo verejnom priestore na prvý pohľad nemusia pôsobiť zaujímavo z hľadiska dizajnu a jeho spracovania. Avšak nedostatočná špecifikácia pravidiel označovania týchto prvkov verejného priestoru ako aj nedodržiavanie existujúcich pravidiel spôsobuje vizuálny smog vo verejnom priestore, ktorým sme všetci každodenne obklopení. Nakoľko skúmané prvky verejného priestoru – označovanie obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy sa nachádzajú aj v jednojazyčných obciach, tento problém vizuálneho smogu je komplexný a týka sa tak jednojazyčných obcí ako aj obcí s národnostnými menšinami. Treba zdôrazniť, že vo viacjazyčných obciach s potrebou označovania aj v jazyku národnostnej menšiny a v dôsledku kombinácií viacerých jazykov rastie aj priestor pre vizuálny smog. Toto poskytlo dobrý predpoklad na skúmanie problematiky autorkou.

INTRODUCTION

The topic of the following dissertation is Multilingualism in Graphic Design. The thesis will focus on multilingual communication in public space in Slovakia. Multilingualism is currently most widespread in the territory of Slovakia in areas with a high percentage of national minorities. Since public space offers a broad spectrum of possibilities, the thesis will only focus on selected labels or designations in relation to national minorities as defined by the legislation.

Since graphic design has a wide-ranging application, it should therefore also be applied in everyday life. An example of such an application can be the signs or names of municipalities, streets or buildings of public authorities. The author was inspired to choose the topic by, among other things, the current inconsistent state of visual marking of these categories in municipalities in southern Slovakia.

At a first glance, the topic of naming the aforementioned elements in public space may not look interesting in terms of design and its processing. However, the lack of specification of the rules for marking these elements of public space, as well as non-compliance with the existing rules, causes visual smog in public space that we all are surrounded by on a daily basis. Since the elements of public space under study (marking municipalities, streets and buildings of public authorities) are also found in monolingual municipalities, this problem of visual smog is complex and concerns both monolingual municipalities and those with national minorities. It should be stressed that in multilingual municipalities, requiring signs and names also in the language of respective national minorities, and due to the combination of several languages, the impact of visual smog is ever increasing. This provided a solid background for the author's exploration of the issue.

1 VYMEDZENIE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU, CIEĽOV, METODIKY A ŠTRUKTÚRY DIZERTAČNEJ PRÁCE

V nasledujúcich podkapitolách je odôvodnený výber témy dizertačnej práce, jej cieľ, výskumné otázky, zvolené výskumné metódy a štruktúra práce.

1.1 Výskumný problém

Pre výber uvedenej témy sa autorka rozhodla z dôvodu, že skúmaná problematika nebola na území Slovenska z tohto uhla pohľadu komplexne spracovaná. Autorka skúmala okrem súčasného stavu aj historický vývoj danej problematiky, aby spracovanie práce autorky prispelo ku komplexnejšiemu pohľadu na tému viacjazyčnosti v grafickom dizajne na území Slovenska.

Oblasťou výskumu tejto dizertačnej práce je viacjazyčná komunikácia vo verejnom priestore na Slovensku, v oblastiach s vysokým percentuálnym zastúpením národnostných menšín. Viacjazyčnou komunikáciou sa rozumie komunikácia v slovenčine a v jazyku národnostnej menšiny. Pre účely tejto práce sa pod viacjazyčnou komunikáciou nemyslí turistické značenie v angličtine.

Jazykmi národnostných menšín používaných na Slovensku sú bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský jazyk (Základné údaje, © 2021). Pravidlá používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku, v označeniach aj v iných oblastiach stanovuje zákon č. 184/1999 Z. z.

1.2 Cieľ práce

Záverečná dizertačná práca sa zaoberá skúmaním histórie a súčasného stavu viacjazyčnej komunikácie vo verejnom priestore na Slovensku. Hľadá odpovede na nasledovné výskumné otázky.

Výskumné otázky:

VO1: Aké informácie, nápisy, oznamy majú právo mať obyvatelia patriaci k národnostnej menšine na Slovensku zverejnené okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny?

VO2: Ako ovplyvňovali zmeny štátoprávneho usporiadania a zmeny prijímanej legislatívy na území dnešného Slovenska vizuálnu podobu označovania obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy?

VO3: Aký je súčasný stav viacjazyčnej komunikácie vo verejnom priestore na Slovensku so zameraním na označovanie obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy?

Na základe zozbieraných informácií k uvedenej problematike boli sformulované nasledovné ciele dizertačnej práce.

Hlavný cieľ dizertačnej práce:

- Analýza súčasného stavu viacjazyčného označovania obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy na Slovensku na základe porovnania platnej legislatívy týkajúcej sa jazykových práv národnostných menšín a označovania vo verejnom priestore na Slovensku s terénnym výskumom.

Čiastkové ciele dizertačnej práce:

- Komplexné spracovanie danej problematiky pomocou skúmania historického vývoja označovania na území dnešného Slovenska, ako aj súčasného stavu uvedenej problematiky.
- Ďalším čiastkovým cieľom bolo komplexné spracovanie danej témy vytvorenie základu pre možné budúce teoretické aj praktické nadväzujúce práce, akými by mohli byť ďalšie grafické riešenia viacjazyčných verejných komunikačných systémov na Slovensku.
- V prípade ak by sa analýzou súčasného stavu zistili nedostatky v praxi, ďalším čiastkovým cieľom bolo navrhnúť možné praktické riešenia.
-

1.3 Metodika práce

V dizertačnej práci bolo použitých viacero vedeckých metód. Dôkladná analýza problematiky v kombinácii s terénnym výskumom, komparatívnou analýzou doplnenou dopytovaním, umožnila čo najhodnotnejšie zachytiť aktuálnu situáciu vo viacjazyčnom dizajne na domácom území - na Slovensku.

1.3.1 Zber a spracovanie sekundárnych dát

Prvou etapou dizertačnej práce bol zber sekundárnych dát. Informácie v predkladanej práci boli čerpané z dostupných externých zdrojov ako napríklad z odbornej knižnej a časopiseckej literatúry so zameraním na územie Slovenska, z legislatívy a odborných inštitúcií ako múzeí a archívov.

1.3.2 Terénny výskum

Pre zmapovanie problematiky bol dôležitý terénny výskum, ten bol podstatnou súčasťou dizertačnej práce. Terénny výskum - dokumentovanie viacjazyčnej komunikácie vo verejnom priestore sa pre potreby tejto dizertačnej práce uskutočnil vo vybraných relevantných oblastiach na západnom Slovensku. Výskum sa uskutočnil v 13 obciach, ktoré patria do zoznamu obcí, v ktorých občania patriaci k národnostnej menšine tvoria minimálne 15 % obyvateľstva.

Cieľ terénneho výskumu:

Na základe terénneho výskumu bolo možné si odpovedať na otázku „*Aký je súčasný stav viacjazyčnej komunikácie vo verejnom priestore na Slovensku so zameraním na označovanie obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy?*“

Zozbieraním dát sa vytvoril prehľad o viacjazyčnej komunikácii vo verejnom priestore na Slovensku z hľadiska vizuálnej komunikácie. Tieto ukážky následne bolo možné analyzovať z hľadiska platnej legislatívy a grafického dizajnu a posúdiť vhodnosť riešenia. Taktiež zozbierané dáta bolo možné následne podrobiť komparatívnej analýze.

1.3.3 Komparatívna analýza

Ďalšou metódou použitou v dizertačnej práci, ktorú možno charakterizovať ako metódu analýzy bola komparatívna analýza. V tejto dizertačnej práci buoli porovnávané jednotky dáta dokumentujúce viacjazyčnú komunikáciu vo verejnom priestore, zozbierané v už zmienenom terénnom výskume. V komparatívnej analýze bolo potrebné si stanoviť komparované znaky, aby bolo možné zistiť podobnosť či odlišnosť. Jedným z porovnávacích kritérií viacjazyčného dizajnu boli legislatívne nariadenia týkajúce sa označení v jazyku

národnostnej menšiny a použitia štátneho znaku so súčasným stavom zisteným na základe terénneho výskumu.

Ďalším komparatívnym kritériom z vizuálneho hľadiska bol tvar tabúl na úradoch a ich vzájomné kombinácie. Takisto typografia úzko súvisí s viacjazyčným dizajnom a môže ovplyvniť komunikáciu smerom k cieľovej skupine. V rámci komparatívnej analýzy z hľadiska typografie sa na zozbieraných dátach porovnávala práca s písmom, úroveň diakritiky a vizuálne spôsoby aplikované na odlišenie dvoch jazykov.

Cieľ komparatívnej analýzy

Cieľom komparatívnej analýzy bolo objaviť spoločné a rozdielne prvky vo viacjazyčnej komunikácii vo verejnom priestore na Slovensku.

1.3.4 Dopytovanie

Ďalšou použitou metódou bolo dopytovanie, jednalo sa o individuálne rozhovory, online interview s odborníkmi realizované cez emailovú komunikáciu.

Cieľ dopytovania

Cieľom dopytovania bolo hľadanie odpovedí na odborné otázky u profesionálov, ktorí sa zaoberajú rôznymi oblasťami súvisiacimi s národnostnými menšinami.

1.4 Štruktúra práce:

Zvolená téma dizertačnej práce – *Viacjazyčnosť v grafickom dizajne* je v súčasnosti aktuálnou témou. Dizertačná práca sa skladá z častí: teoretickej, výskumnej a návrhu riešenia problematiky.

Teoretická časť práce vychádzala najmä zo slovenských zdrojov, nakoľko oblasťou výskumu tejto dizertačnej práce je viacjazyčná komunikácia vo verejnom priestore na Slovensku. Odborná literatúra sa týkala národnostných menšín, histórie, legislatívy a vizuálnej komunikácie.

V úvode teoretickej časti práce boli vysvetlené odborné pojmy súvisiace s viacjazyčnosťou. Nasledovná kapitola sa zaoberala históriou so zameraním na národnostnú štruktúru obyvateľstva a používanie jazykov na území Slovenska. Samostatná podkapitola v rámci histórie bola venovaná Bratislave z hľadiska jej viacjazyčnej histórie. Ďalšia kapitola sa venovala legislatíve týkajúcej sa danej problematiky. Piata kapitola bola zameraná na vizuálny aspekt viacjazyčnej komunikácie vo verejnom priestore, pričom túto problematiku autorka skúmala prostredníctvom viacjazyčných označení troch zvolených kategórií, a to obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy.

Mapovaním historického vývoja na uvedených troch skúmaných kategóriách, bolo možné pozorovať rozmanitosť vizuálnej komunikácie na území dnešného Slovenska. Tá sa počas svojho vývoja prejavila v rôznorodom materiálovom vyhotovení tabúľ, v rôznych tvaroch tabúľ, v nejednotnom prevedení farieb písma, pozadia tabúľ a ich lemovania. Taktiež bolo naprieč historickým vývojom možné pozorovať rôznu škálu použitých typov písma, jeho veľkostí a rôznych kombinácií použitých jazykov. V neposlednom rade sa menila aj obsahová zložka tabúľ, ktorú možno najvýraznejšie pozorovať na označení obecných tabúľ.

S ohľadom na meniace sa štátne útvary počas historického vývoja bolo možné pozorovať aj zmeny vizuálnej podoby štátnych znakov, ktoré ako súčasť označovania budov orgánov verejnej správy tvorili spolu s textovou zložkou neoddeliteľnú súčasť vizuálnej komunikácie. Historický vývoj vizuálnej podoby označovania na území Slovenska autorka doplnila aj o vývoj legislatívy, ktorá ovplyvňovala samotný vzhľad tabúľ označujúcich obce, ulice a orgány verejnej správy.

Výskumnú časť dizertačnej práce tvoril najmä terénny výskum, ktorý sa konal vo vybraných mestách na západnom Slovensku, v oblastiach s vysokým percentuálnym zastúpením národnostných menšín. Obrazová dokumentácia terénneho výskumu bola spracovaná komparatívne podľa vopred stanovených kritérií.

Zohľadnením získaných informácií z teoretickej časti práce, ako aj z jej výskumnej časti autorka navrhla odporúčania v podobe praktických riešení.

2 VÝSKUMNÁ ČASŤ:

Súčasná kapitola pojednávala o dôležitej časti dizertačnej práce, ktorou bol terénny výskum. Tento terénny výskum bol realizovaný v rokoch 2021, 2022 a 2023.

Cieľom terénneho výskumu bola okrem iného odpoveď na tretiu výskumnú otázku zaoberajúcu sa súčasným stavom viacjazyčnej komunikácie vo verejnom priestore na Slovensku so zameraním na označovanie obcí, ulíc a štátnych inštitúcií.

2.1 Terénny výskum - mapovanie súčasnej viacjazyčnosti na Slovensku

Zákon 184/1999 Z. z. *o používaní národnostného jazyka* ukladá povinnosť Úradu vlády SR predkladať vláde Slovenskej republiky raz za dva roky *Správu o stave používania jazykov menšín* na území SR. Predtým, ako Úrad vlády SR túto správu vláde Slovenskej republiky predloží, zaujme k nej stanovisko Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Tiež sa týmto zákonom ukladá povinnosť orgánom verejnej správy poskytovať informácie a písomné podklady o používaní jazyka menšín vo všetkých oblastiach ich pôsobnosti Úradu vlády SR.

Dôležitým zdrojom informácií o súčasnom stave mala byť najnovšia *Správa o stave používania jazykov národnostných menšín*. Táto správa je v poradí šiestou a poskytuje informácie o zmienenej problematike za časové obdobie 2021 – 2022. Informácie o aktuálnom stave boli získané na základe dotazníkového prieskumu. Vyplnené dotazníky zaslalo 625 obcí (z toho 16 obcí za 2 jazyky). Rozsiahlosť dotazníka ilustruje aj počet otázok položených obciam - 82 otázok v rámci

6 tematických okruhov: označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky č. 1 – 13), úradný styk (otázky č. 14 – 34), dvojjazyčné dokumenty (otázky č. 35 – 57), rokovanie orgánov územnej samosprávy (otázky č. 58 – 62), informovanie verejnosti (otázky č. 63 – 76) a záverečné otázky (otázky č. 77 – 82). Kvantitatívny výskum vypracoval Úrad vlády Slovenskej republiky v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny (Správa, 2022, st.31, 32).

Autorka práce aj v rámci svojho výskumu realizovala dňa 31. 3. 2022 rozhovor s pani Sofiou Penerovou Daskalovou, poverenou riadením Odboru postavenia a práv národnostných menšín, Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny. Nejedná sa o doslovný prepis rozhovoru, uvedené informácie boli výberom najzaujímavejších informácií z hľadiska problematiky skúmanej v tejto dizertačnej práci. Autorka rozhovorom s pani Penerovou Daskalovou získala nasledovné informácie:

Podľa slov pani Penerovej Daskalovej sa Úrad vlády snaží vplývať pozitívne na obce, aby jazykové práva dodržiavali, pripomína im povinnosti vyplývajúce zo zákona i možnosti, komunikuje s obcami a upozorňuje obce po každej *Správe o stave používania jazykov národnostných menšín*, čo by mali doriešiť, čo nespĺňajú. Pri mapovaní subjektov verejnej správy sa výsledky uplatňovania jazykových práv z roka na rok v rámci jazykovej Správy ukazujú lepšie. Podľa vyjadrenia pani Penerovej Daskalovej je to pomalý a zdĺhavý proces od prijatia zákona v roku 2011. Nemožno povedať, že sa zákon úplne uplatňuje, ale podľa výsledkov jazykovej správy sa stav zlepšuje. Pravdepodobne k zlepšovaniu aplikačnej časti prispieva komunikačná kultúra, nakoľko sa s obcami komunikuje aj počas roka, pričom snaha úradu je nebyť veľmi sankčný, obce vidia, že úrad chce byť ich partnerom. Pani Penerová Daskalová sa domnieva, že nedostatky

v rámci dodržiavania jazykových práv vznikajú z nasledovných príčin: Podľa zistení najčastejšou príčinou je nedostatok personálu na subjektoch verejnej správy, ktorý by vedel komunikovať v menšinovom jazyku alebo prekladať niektoré formuláre, či tlačivá. Taktiež problémom sú finančné prostriedky na tlmočenie a na preklady. Podľa pani Penerovej Daskalovej na dodržiavanie jazykových práv národnostných menšín do veľkej miery vplýva veľkosť obcí a ich rozpočet. Nakoľko obce musia tieto zákonné povinnosti plniť zo svojich rozpočtov. Rozpočet obce závisí od ich veľkosti i sčítania domov a bytov a tým pádom vznikajú veľké rozdiely medzi jednotlivými obcami a mestami. Veľký počet obcí je skôr menších. To súvisí s nízkym počtom obyvateľov a minimálnym počtom zamestnancov na obecných úradoch i nízkym rozpočtom. Naopak niektoré mestá ako Komárno, Dunajská Streda sú bohaté. Na týchto mestách je možné vidieť ukážkové vysporiadanie sa s otázkou dvojjazyčných formulárov, ktoré majú prístupné pre obyvateľov na svojej webovej stránke.

Avšak napriek rozsiahlemu dotazníkovému prieskumu je otázna správnosť získaných informácií, nakoľko sa v správe píše, že niektoré z odpovedí boli zhodnotenú ako chybné. Príkladom takejto chybnej odpovede je, že obce uviedli že majú letisko alebo prístav označený dvojjazyčnou tabuľou, napriek tomu že obec žiadnym letiskom alebo prístavom nedisponuje (Správa, 2022, st.34).

Chybné odpovede v *Správe o stave používania jazykov národnostných menšín* inšpirovali autorku k realizácii vlastného kvalitatívneho terénneho výskumu. Nakoľko pre kvalitatívny výskum nie je charakteristická veľká množina skúmanej vzorky, realizuje sa na menšej skúmanej vzorke, avšak s prihliadnutím na zaujímavosti danej problematiky.

Kvalitatívny výskum autorka realizovala v rámci Slovenskej republiky návštevou vybraných obcí a miest spadajúcich do aktuálneho zoznamu obcí,

ktorých občania prislúchajúci k národnostnej menšine tvoria minimálne 15 % obyvateľov. Takéto obce so zastúpením 15 % národnostnej menšiny sa nachádzajú v šiestich krajoch z celkového počtu osem slovenských krajov. Konkrétne ide o tieto kraje: Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický, Prešovský a Košický kraj. Výskum autorka realizovala v rámci troch krajov Slovenska zo šiestich, v ktorých žije obyvateľstvo hlásiace sa k národnostnej menšine.

Pre Bratislavský kraj boli na terénny výskum autorkou zvolené nasledovné mestá a dediny: Senec, Malinovo, Nová Dedinka, Tomášov a Veľký Biel. V Trnavskom kraji bol výskum realizovaný v Dunajskej Strede, vo Veľkom Mederi, v Šamoríne, v Sládkovičove a v Galante. Pre Nitriansky kraj boli zvolené mestá Komárno, Nové Zámky a dedina Tvrdošovce. Vlastný terénny výskum autorka realizovala spolu v 13 obciach.

Pre výskum boli zámerne zvolené menšie dediny aj väčšie mestá, nakoľko autorka v nich očakávala rôznorodú intenzitu a kvalitu prevedenia označovania verejných priestranstiev dvojjazyčnými tabuľami, čo sa výskumom neskôr aj potvrdilo. Tento zvolený súbor skúmaných obcí poskytol priestor pre zaujímavé porovnania skutkového stavu menších dedín a väčších miest v skúmanej problematike.

Inšpiráciou k výberu preverovaných aktuálnych označení v jazyku národnostnej menšiny, bola pre autorku *Správa o stave používania jazykov národnostných menšín*. Zároveň je potrebné spomenúť, že aj spomínaná Správa a jej dopytované otázky vychádzajú zo zákona č. 184/1999 *o používaní jazykov národnostných menšín*. V tomto zákone sa označeniam v jazyku menšiny venuje samostatný § 4 *Označenia v jazyku menšiny*. Tento zákon obsahuje sumár jazykových práv, ktorých dodržiavanie je zo zákona povinné, pričom zákon

uvádza aj jazykové práva, ktorých uplatňovanie stanovuje zákon ako možnosť, nie ako povinnosť.

Z kategórie jazykových práv stanovených uvedených zákonom a vyhláškou, ktorých dodržiavanie je povinné, autorka v kvalitatívnom výskume v navštívených obciach skúmala nasledovné:

- 1.) označenie názvu obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené na dopravnej značke na začiatku a na konci obce (§ 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)
- 2.) označenie názvu obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na budovách orgánov verejnej správy (§ 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)
- 3.) označenie orgánu verejnej správy umiestnené na budovách v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 6 zákona č. 184/1999 Z. z.)
- 4.) podmienka označovania názvov ulíc v rámci jednej obce na tabuliach rovnakého typu (§ 1 ods. 2 Vyhlášky č. 31/2003 Z. z.)

Z kategórie jazykových práv stanovených uvedených zákonom, ktorých dodržiavanie zákon uvádza len ako možnosť, autorka v kvalitatívnom výskume v navštívených obciach skúmala nasledovné:

- 5.) označovanie názvov ulíc a iných geografických značení okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 5 zákona č. 184/1999 Z. z.)

2.1.1 Vyhodnotenie realizovaného výskumu podľa jednotlivých skúmaných kategórií z vizuálneho hľadiska

Autorka okrem jazykových práv, týkajúcich sa označení v jazyku národnostnej menšiny vyplývajúcich zo Zákona č. 184/1999 o používaní jazykov

národnostných menšín a z *Vyhlášky č. 31/2003*, skúmala aj prevedenie samotných označení.

V rámci skúmaných označení autorka z vizuálneho hľadiska pozorovala aj:

1.) správnosť použitia a umiestnenia štátneho znaku

Okrem uvedeného autorka na skúmanej vzorke hodnotila viaceré aspekty označovania v jazyku národnostnej menšiny z vizuálneho hľadiska. Týmito aspektami boli

2.) rôznorodosť používaných tvarov tabúľ a ich kombinácie označujúce úrady

3.) vizuálne spôsoby aplikované na odlíšenie dvoch jazykov

4) práca s písmom a kombinovanie verzálok a minusiek v rámci jedného označenia

5.) kvalitatívna úroveň spracovania diakritiky

3 PRÍNOS PRÁCE PRE VEDU A PRAX

Realizovaním terénneho výskumu a jeho porovnaním s aktuálne platnou legislatívou autorka dospela k nasledovnému záveru. Napriek veľkému potenciálu grafického dizajnu a jeho širokej uplatniteľnosti v mnohých sférach sa opomína zohľadňovanie grafického dizajnu v legislatíve stanovujúcej vizuálnu podobu zákonom stanovených označení.

Autorka zistila realizovaním terénneho výskumu iný stupeň kvalitatívneho spracovania označovania skúmaných kategórií, ktorými boli označovania obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy.

Označovanie obcí na tabuliach na začiatku a konci obce je dobrým príkladom previazania aktuálne platnej legislatívy a grafického dizajnu, nakoľko na základe platnej Vyhlášky č. 30/2020 vznikli *Vzorové listy 6.1 Zvislé dopravné značky*. Tým, že tieto Vzorové listy 6.1 obsahujú presné informácie týkajúce sa rozloženia informačných prvkov na tabuli, veľkosti písma, proporcií a iných parametrov, slúžia aj ako návod k presnému navrhnutiu vyobrazenia značiek označujúcich začiatky a konce obcí. Takýmto detailným zadefinovaním sa docielilo zjednotenie vzhľadu tohto typu tabúl označujúcich obce.

Dokument *Vzorové listy 6.1 Zvislé dopravné značky* bol z tohto hľadiska dobrým príkladom prepojenia grafického dizajnu a legislatívy, nakoľko sú v ňom rozpracované rôzne alternatívy textu používaného na daných značkách. Spracovanie rôznych prevedení na množstve variácií textu berie do úvahy rozmanité štruktúry textu používané na značkách. Zároveň z hľadiska viacjazyčného označovania tento dokument ukazuje rôzne prevedenia tabúl pre rôzne kombinácie štátneho jazyka a jazyka národnostnej menšiny aj so zohľadnením ich rôznych abecied (latinka, cyrilika) a ich kombinácií. Detailné

návrhy rôzneho spracovania textu v štátnom jazyku aj v jazyku národnostných menšín týmto prispievajú k celkovej jednotnosti vzhľadu tabúl označujúcich začiatky a konce obcí na celom území Slovenska.

Takéto detailné prepojenie grafického dizajnu a legislatívy, aké existuje pri označovaní obcí tabuľami na ich začiatku a konci, chýba v legislatíve týkajúcej sa označovania ulíc ako aj budov verejnej správy. Týmto vzniká veľký priestor, v rámci ktorého obce rôznorodo označujú ulice a budovy orgánov verejnej správy, ktoré sa nachádzajú na ich území. Naprieč jednojazyčnými a viacjazyčnými obcami vzniká z tohto dôvodu vizuálny chaos, ktorý spôsobuje neprehľadnosť komunikovaných informácií.

Zároveň je potrebné spomenúť, že skúmaná kategória uličných tabúl v skúmaných obciach na základe zistení terénneho výskumu autorky je charakterizovaná pomerne súrodým vzhľadom. K tomuto vzhľadu mohol prispieť aj fakt, že v roku 1970 boli v rámci Vyhlášky č. 93/1970 Zb. stanovené vzory uličných tabúl s modrým písmom na bielom pozadí s červeným olemovaním tabule. Takéto prevedenie uličných tabúl sa do dnešných dní nachádza vo väčšine skúmaných obcí.

Odlišná situácia je pri 3. pozorovanej kategórii, ktorou boli budovy orgánov verejnej správy, ktorých označenie sa vyznačuje značne nejednotným vzhľadom. Tento fakt môže byť spôsobený existenciou veľkého počtu rôznych typov úradov. Nesúrodý aktuálny stav označovania budov orgánov verejnej správy častokrát nezodpovedá dôležitosti ich funkcie a niekedy dokonca až chaotické označovanie ubera na ich reprezentatívnosti.

Autorka na základe zistených skutočností na záver skonštatovala nasledovné. Väčšie zakomponovanie grafického dizajnu prostredníctvom konkrétnych

grafických návrhov v prílohách legislatívy, týkajúcej sa označovaní budov orgánov verejnej správy by bolo prínosom pre kvalitnejšie a jednotnejšie spracovanie označení stanovených zákonmi. Tým by sa zabezpečila lepšia úroveň informatívneho charakteru, lepšia čitateľnosť a prehľadnosť obsiahnutého textu. V neposlednom rade by mal byť kvalitný grafický dizajn označení na tabuliach vhodnou a estetickou súčasťou architektúry naprieč všetkými obcami na celom území Slovenska.

4 NÁVRH GRAFICKÉHO SPRACOVANIA VIACJAZYČNÉHO OZNAČENIA BUDOV ORGÁNOV VEREJNEJ SPRÁVY NA ÚZEMÍ SLOVENSKA

Autorka v terénnom výskume zistila na základe analýzy skutkového stavu a jeho porovnania s platnou legislatívou isté nedostatky. Tieto nedostatky sa týkali nedostatočného zahrnutia grafických návrhov v prílohách legislatívy, ktorá sa zaoberá označovaním najmä budov orgánov verejnej správy. Chýbajúce detailné grafické spracovanie označení vytvára pre obce veľký priestor na rôznorodé aplikovanie legislatívy v praxi z pohľadu grafického dizajnu. To vytvára vizuálny chaos, ktorým sme každodenne obklopení bez toho, aby sme si to uvedomovali. Aj keď autorka tento problém skúmala vo viacjazyčných obciach, problém je aktuálny aj v obciach, v ktorých sa používa len štátny jazyk.

Vďaka realizovanému terénnemu výskumu v skúmaných obciach bol pri označovaní budov orgánov verejnej správy zistený dizajnerský problém. Ten spočíval do veľkej miery v nejednotnom vzhľade, rôznom tvare tabúl, či ich nesúrodnej kombinácii, čo častokrát nezodpovedá dôležitosti funkcií budov a nesprávne označovanie ubera na reprezentatívnosti takýchto budov.

- **Cieľ:**

Autorkiným cieľom bolo navrhnúť odporúčania z hľadiska grafického spracovania viacjazyčného označenia budov orgánov verejnej správy na území Slovenska. Tieto odporúčania by v budúcnosti mohli tvoriť podklad a inšpiráciu pre širšie rozpracovanie grafických návrhov v prílohách legislatívy týkajúcej sa

označovania budov orgánov verejnej správy. Taktiež by tieto odporúčania mohli podnietiť v odborných ako aj iných kruhoch priestor na diskusiu o aktuálnom stave riešenia viacjazyčného označovania z vizuálneho hľadiska.

- **Cieľová skupina:**

Cieľovou skupinou využívajúcou navrhnuté odporúčania autorky by mohli byť všetky obce. Okrem obcí s minimálne 15 % národnostnou menšinou, ktorým Zákon č. 184/1999 *o jazykoch národnostných menšín* priznáva v rámci jazykových práv aj právo označovania v jazyku národnostnej menšiny, a takisto aj obce, ktoré v rámci označovania používajú iba štátny jazyk.

- **Legislatívny rámec:**

Autorkine odporúčania grafických návrhov rešpektujú platnú legislatívu. Legislatíva, ktorá sa týka problematiky označovania budov orgánov verejnej správy je nasledovná:

- Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 63/1993 Z. z. *o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní*

- Zákon č. 184/1999 Z. z. *o používaní jazykov národnostných menšín*

Okrem uvedenej legislatívy autorka pri formulovaní odporúčaní vychádzala aj zo zistených chýb označovania v obciach. Tieto chyby autorka zistila prostredníctvom realizovaného terénneho výskumu.

- **Typy budov**

Typy budov, pre ktoré autorka vo svojom odporúčaní navrhla vlastné grafické riešenie boli obecný/mestský úrad, matričný úrad a stavebný úrad.

- **Zvolené písmo:**

Písmo je dôležitou funkčnou zložkou, ktoré svojím výrazovým účinkom ovplyvňuje vzhľad ulíc, objektov a mesta. Z toho dôvodu by písmo malo byť tvarovo i farebne dobrým doplnkom architektúry.

Písmo *November Pro* bolo autorkou v rámci jej odporúčaní vybraté na použitie na označovanie tabúľ budov orgánov verejnej správy. Autorka vybrala toto písmo na základe faktu, že podporuje všetkých 5 jazykov národnostných menšín na území Slovenska, ktoré aktuálne spĺňajú podmienku minimálne 15% národnostnej menšiny v obci. Ide o tieto jazyky: maďarčina, nemčina, rusínčina, rómčina, ukrajinčina. Nakoľko písmo *November Pro* pokrýva všetky tieto jazyky, jeho aplikácia na tabuliach označujúcich budovy orgánov verejnej správy by zaručila vizuálnu jednotnosť spracovaných informácií na celom území Slovenska.

Výber písma autorkou nebol jednoduchý, nakoľko sa tvorbe viacjazyčných písiem nevenuje veľa písmolejní. Vybrané písmo *November Pro* pochádza z písmolejne *Typotheque* a je dielom slovenského typografa Petra Biľaka. Tým zvolenie písma získava ďalší presah, čím by sa na území Slovenska aplikovalo písmo domáceho autora a podporila sa tým aj slovenská typografická tvorba.

Písmo *November Pro* bolo navrhnuté s ohľadom na dobrú čitateľnosť písma za účelom využitia na efektívne pouličné navigačné a informačné systémy. Je taktiež navrhnuté aj s ohľadom na použitie dlhých textov.

Písmo *November Pro* - rez *Medium* bol zvolený autorkou pre texty písané v štátnom jazyku, pričom písmo *November Pro* – rez *Light* bol zvolený autorkou pre texty písané v jazykoch národnostných menšín (maďarčina, nemčina, rusínčina, rómčina, ukrajinčina). V prípade trojjazyčných označení, ktoré by zahŕňali okrem štátneho jazyka dva jazyky národnostných menšín by boli

informácie v oboch jazykoch národnostných menšín uvedené rezom *Light*. Výber odlišných rezov písma samostatne pre jednotlivé jazyky podporí vizuálne rozlíšenie informácií v štátnom jazyku od informácií v jazyku národnostných menšín.

Písmo *November Pro* bolo okrem použitia na tabuliach označujúcich úrady zvolené aj z dôvodu, že obsahuje aj úzke rezy. Vďaka tomu by sa mohlo aplikovať aj na označeniach iného typu, akými sú napríklad uličné tabule. Uličné tabule majú obmedzenú šírku a častokrát je potrebné na nich uvádzať dlhé názvy ulíc. Pri dlhších názvoch ulíc by sa vďaka použitiu úzkeho rezu mohlo predísť priestorovým obmedzeniam. Komplexným použitím písma *November Pro* na označeniach rôzneho typu (označenia úradov a ulíc) vo verejnom priestore by sa mohla docieľiť jednotnosť vzhľadu rôznych označení pre užívateľov.

- **Veľkosť a tvar tabule:**

Základné tabule sú navrhnuté v troch veľkostiach obdĺžnikového tvaru. Šírku tabule autorka jednotne navrhla na 60 cm. Výška tabule je odvodená od počtu použitých jazykov a toho, či ide o jednojazyčnú, dvojjazyčnú alebo trojjazyčnú tabuľu a počtu rôznych typov úradov na jednej tabuli.

Autorka navrhla nasledovné rozmery:

- pre dvojjazyčnú tabuľu s jedným úradom: 60 x 55 cm
- pre dvojjazyčnú tabuľu s dvomi úradmi autorka navrhla veľkosť 60 x 75 cm
- pre dvojjazyčnú tabuľu s tromi úradmi autorka navrhla veľkosť 60 x 95 cm

- **Základný layout tabule:**

Navrhnutý základný layout pozostáva z umiestnenia štátneho znaku a erbu obce, umiestnenia názvu obce, stanovených veľkostí písma, použitých rezov stanovených samostatne vo vzťahu k štátnemu jazyku a samostatne k jazyku národnostných menšín.

Pri tvorbe layoutu autorka vychádzala zo šírky písmena M, rezu *Medium*, veľkosti 140 pt. Tento rozmer je východiskový pre stanovenie okrajov tabule, taktiež veľkosti priestoru medzi štátnym znakom a erbom a dĺžky červených oddeľujúcich línií.

Čo sa týka kompozičného riešenia layoutu, v ľavom hornom rohu tabule autorka navrhla umiestnenie štátneho znaku a erbu obce. Na opačnej pravej hornej strane tabule sa nachádza názov obce v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. Zoradenia názvu obce rešpektuje legislatívou stanovené poradie a to umiestnenie názvu obce v štátnom jazyku nad názvom obce v jazyku národnostnej menšiny. Umiestnenie názvu obce v pravom hornom rohu správne ukotvilo layout navrhnutých tabúl.

Optimálne veľkosti písma boli určené na základe skúšok dobrej čitateľnosti textu. Názov obce je navrhnutý menším písmom ako je veľkosť názvu budovy orgánu verejnej správy. Pre toto rozlíšenie veľkosti týchto názvov sa autorka rozhodla nakoľko sa predpokladá, že príslušníci cieľovej skupiny využívajúci služby zobrazených úradov sú si vedomí lokality daného úradu. Z tohto dôvodu aj pre lepšiu prehľadnosť textu bol názov úradu zvolený za kľúčovú informáciu komunikovanú na tabuli.

Stanovená veľkosť názvu mesta je navrhnutá s ohľadom na najdlhší možný názov mesta, ktorý autorka našla v zozname obcí s minimálne 15% menšinovým obyvateľstvom. Autorka pre názov obce zvolila veľkosť 56 pt, s veľkosťou

medziriadkovej medzery 80 pt. Veľkosť názvov budov orgánov verejnej správy (obecný úrad, mestský úrad, matričný úrad, stavebný úrad) autorka stanovila na 140 pt s medziriadkovým prekladom 224 pt na základnej tabuli. Medziriadkové preklady boli po skúškach dobrej čitateľnosti stanovené na základe optiky.

Navrhnutý základný layout so stanovenými veľkosťami by mal slúžiť na odvodzovanie ďalších veľkostí tabúl. Zmenšovanie tohto základného layoutu sa odvíja na základe architektúry a priestorových možností, ktoré umožňuje aplikovanie tabule na konkrétnej budove. V prípade potreby zmenšenia tabule s ohľadom na architektúru by sa tabuľa mohla zmenšiť maximálne o 30 %.

- **Odlíšenie jazykov**

Jednotlivé jazykové verzie sú riešené iným rezom – pre texty v štátnom jazyku bol autorkou stanovený rez *Medium* a pre texty v jazykoch národnostných menšín bol stanovený rez *Light* písma *November Pro*. Okrem oddelenia informácií v jazykoch národnostných menšín prostredníctvom rezov písma sa na tabuliach používa ďalší prvok, ktorým je linka slúžiaca k oddeleniu informácií v štátnom jazyku a jazyku národnostnej menšiny. Hrúbka línie je totožná s hrúbkou línie použitou na štátnom znaku. Pri kratšej červenej linke je jej dĺžka zhodná s dvojnásobnou šírkou písmena M. V prípade 3 jazykov sa oddeľujú všetky jazyky rovnakou kratšou linkou, s tým že usporiadanie ďalších jazykov národnostných menšín sa riadi podľa percentuálneho podielu obyvateľov prislúchajúcich k národnostnej menšine. V prípade, že obe národnostné menšiny dosahujú v obci rovnaké percentuálne zastúpenie, poradie jazykov národnostných menšín sa riadi abecedným systémom.

Ďalšou červenou linkou vyskytujúcou sa na tabuliach, ktorú autorka navrhla je dlhá linka, ktorá slúži k oddeleniu názvov dvoch alebo troch rôznych typov

úradov (napríklad mestský úrad je oddelený od matričného úradu). Dĺžka tejto linky sa tiahne od jedného okraja po druhý. Pričom šírka okraja bola stanovená podľa šírky písmena M, rezu *Medium*, veľkosti 140 pt. Táto linka prispieva k lepšiemu grafickému oddeleniu názov dvoch prípadne troch rôznych úradov a k lepšej prehľadnosti textu.

Obrázok 1 Návrhy troch veľkostí tabúl pre štátny jazyk v kombinácii s maďarčinou, zdroj: autorka

Obrázok 2 Návrhy troch veľkostí tabúl pre štátny jazyk v kombinácii s rusínčinou, zdroj: autorka

Problematika označovania budov orgánov verejnej správy sa netýka len obcí, v ktorých obyvatelia patria k minimálne 15 % národnostnej menšine, ale aj takých obcí kde sa používa len štátny jazyk. S týmto ohľadom autorka navrhla aj tri veľkosti tabúl na označenie úradov v štátnom jazyku.

- **Prevedenie štátneho znaku a erbov obcí na tabuliach:**

Autorka navrhla umiestnenie dvojice štátneho znaku a erbu obce v ľavom hornom rohu tabule, pričom autorka rešpektuje zákonom stanovenú povinnosť umiestnenia štátneho znaku vľavo od iného znaku. Pre jednotnejší a čistejší vzhľad tabúl naprieč obcami na Slovensku autorka navrhla prevedenie štátneho znaku a erbu obce v outlineovej podobe. Toto prevedenie autorka navrhla z dôvodu veľmi rozmanitého prevedenia erbov v obciach navštívených v rámci terénneho výskumu. Ten ukázal, že erby obcí vďaka svojej rozmanitej farebnosti nie vždy vizuálne ladia so štátnym znakom, z tohto dôvodu sa autorka rozhodla pre outlineovú podobu štátneho znaku a erbov obcí. Pri tejto variante by bolo nevyhnutné, aby obce upravili svoje erby do tejto zjednodušenej líniovej podoby.

Autorkou stanovená základná šírka outlineu je $\frac{2}{3}$ z písmena I, rezu *Light*, veľkosti 140 písma *November Pro*, čo predstavuje šírku 6.8 pt. Takouto navrhnutou hrúbkou ťahu je prevedený štátny znak a taktiež erby miest a obcí. Nakoľko niektoré erby sú tvarovo zložitejšie, vznikla potreba upraviť šírku ťahu línie pre zachytenie detailov podrobnejších ilustrácií v erboch na 2.8 pt ťahu. Táto hrúbka ťahu 2.8 pt bola autorkou stanovená pre vnútorné ilustrácie erbov. Pre zjednotenie vzhľadu použitia štátneho znaku, ktorý je tvarovo jednoduchý v kombinácii s erbom obce, ktorý obsahuje tvarovo komplikovanejšie prvky a tým pádom potrebuje pre nakreslenie detailov tenšiu linku, autorka navrhuje, aby bola šírka ťahu olemovania pri štátnom znaku aj erbe obce rovnaká.

- **Doplnkové značenia na budovách:**

Okrem navrhnutých riešení tabúl' autorka navrhla aj povolené verzie doplnkového značenia na fasáde budov. Na základe pozorovania autorka zistila, že obce používajú okrem označenia úradov na tabuľkách, ktoré by mali byť umiestnené pri hlavnom vchode budovy aj ďalšie spôsoby označenia úradov. Často sa takéto doplnkové označovanie týka práve mestských úradov, ktoré okrem vyššie spomenutých tabuliek na svoje označenie využívajú ďalší nápis na fasáde budovy. Tieto doplnkové nápisy sú často veľmi výrazné a z toho dôvodu autorka stanovuje 2 spôsoby ich používania. Doplnkový spôsob výberu označenia budovy autorka navrhla v nadväznosti na architektonické špecifiká a priestorové možnosti jednotlivkej budovy. Tieto 2 autorkou navrhnuté spôsoby sú nasledovné:

ZÁVER

Práca s témou *Viacjazyčnosť v grafickom dizajne* bola zameraná na viacjazyčnú komunikáciu vo verejnom priestore na území Slovenska. Viacjazyčnosť v rámci dizertačnej práce bola skúmaná vo vzťahu k národnostným menšinám. Skúmanými jazykmi vo vizuálnej komunikácii bol vzťah slovenčiny ako štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín. Práca sa v rámci problematiky viacjazyčnosti v súvislosti s národnostnými menšinami zameriavala na vybrané označovania stanovené legislatívou, ktorými boli označenia obcí, ulíc a budov orgánov verejnej správy.

Zvolená téma dizertačnej práce je v súčasnosti aktuálnou témou, nakoľko použitie grafického dizajnu sa vie uplatniť v rôznych sférach. Avšak na základe skúmanej legislatívy autorka dospela k záveru, že aspekt grafického dizajnu je v súvislosti s označovaním budov orgánov verejnej správy a ulíc v aktuálnej slovenskej legislatíve opomínaný. To spôsobuje doloženú vizuálnu nejednotnosť, ktorá bola prezentovaná na príkladoch spracovaného terénneho výskumu autorky.

Autorka sa rozhodla pre výber témy viacjazyčnosti v grafickom dizajne aj z dôvodu, že uvedená téma nebola na území Slovenska komplexne spracovaná. Keďže táto téma presahuje do viacerých odborov, komplexné spracovanie skúmanej problematiky si vyžadovalo preskúmanie viacerých oblastí. Jednou z týchto oblastí bol historický vývoj so zameraním na národnostnú štruktúru obyvateľstva a používanie jazykov na území dnešného Slovenska. Ďalšou oblasťou, ktorej bola venovaná samostatná kapitola je legislatíva skúmaná z pohľadu jej vývoja týkajúceho sa danej problematiky, ako aj jej súčasného stavu.

Historický vývoj so zameraním na národnostnú štruktúru obyvateľstva a používanie jazykov na území dnešného Slovenska bol v dizertačnej práci spracovaný z dôvodu, že medzi národnostným a etnickým zložením obyvateľstva a viacjazyčnou vizuálnou komunikáciou vo verejnom priestore existuje úzky vzájomný vzťah. Dejiny ako aj kultúra súčasného Slovenska sú ovplyvnené stáročiami trvajúcim spolužitím rôznych národnostných skupín obyvateľstva. Prvky z tohto obdobia dodnes pretrvávajú vo viacerých podobách, či už v názvoch obcí alebo iných geografických názvoch. Fyzickým odkazom na túto časť histórie sú aj vzácne zachované viacjazyčné tabule, ktorým sa autorka podrobnejšie venovala v kapitole 5 *Vizuálna komunikácia vo verejnom priestore*. Na ich ukázkach je možné pozorovať rozmanitosť vizuálnej komunikácie na území dnešného Slovenska z hľadiska ich celkového prevedenia počnúc od zvolených tvarov tabúľ, cez prácu s písmom až po rôzne kombinácie použitých jazykov. Nakoľko Slovensko bolo v minulosti viac krát súčasťou Československa, téma historického vývoja sa čiastočne dotýka aj územia súčasnej Českej republiky.

Legislatíva bola autorkou spracovaná z dôvodu, že právne predpisy stanovujú a aj v minulosti stanovovali používanie jedného jazyka respektíve viacerých jazykov pri označovaní vo verejnom priestore a do určitej miery ovplyvňovali aj jeho vizuálnu podobu. Preskúmanie legislatívy zároveň autorke umožnilo zodpovedanie 1. výskumnej otázky, stanovenej na začiatku práce, ktorou bolo: *„Aké informácie, nápisy, oznamy majú právo mať obyvatelia patriaci k národnostnej menšine na Slovensku zverejnené okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny?“*

Ďalšou zásadnou otázkou, ktorú si autorka stanovila na začiatku práce bolo: *„Aký je súčasný stav viacjazyčnej komunikácie vo verejnom priestore na Slovensku so zameraním na označovanie obcí, ulíc a budov orgánov verejnej*

správy?“ Zodpovedanie tejto otázky bolo zafinované ako hlavný cieľ dizertačnej práce. Odpovede na túto otázku autorka získala vďaka komparácii platnej legislatívy a zrealizovaného terénneho výskumu.

Okrem komparácie autorka využila na získanie odpovedí na výskumné otázky a tým naplnenie stanovených cieľov aj iné výskumné metódy. Použitými výskumnými metódami boli zber sekundárnych dát z odbornej knižnej a časopiseckej literatúry so zameraním na územie Slovenska, z legislatívy a odborných inštitúcií ako múzeí a archívov. Verejne nepublikované informácie autorka čerpala aj prostredníctvom emailovej komunikácie s viacerými odborníkmi v podobe dotazovania cez online interview. Dôležitým prínosom pre získanie relevantných informácií k národnostným menšinám bol aj rozhovor s pani Sofiou Penerovou Daskalovou, poverenou riadením Odboru postavenia a práv národnostných menšín na Úrade splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny.

Nemenej dôležitým nástrojom na získanie informácií bol terénny výskum autorky, ktorý sa realizoval vo vybraných oblastiach západného Slovenska, v obciach s minimálne 15% národnostnou menšinou. Tento parameter pre skúmanú vzorku bol zvolený na základe *Zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín*, ktorý jazykové práva týkajúce sa označovania v jazyku národnostnej menšiny priznáva obciam s minimálne 15% národnostnou menšinou. Takéto obce so zastúpením 15% národnostnej menšiny sa nachádzajú v šiestich krajoch z celkového počtu osem slovenských krajov, pričom terénny výskum sa uskutočnil v troch krajoch z týchto šiestich, a to v Bratislavskom, Trnavskom a Nitrianskom. V rámci uvedených krajov terénny výskum pokryl 13 dvojjazyčných slovensko-maďarských obcí.

Realizovanie terénneho výskumu a jeho porovnanie s aktuálne platnou legislatívou týkajúcou sa viacjazyčného označovania, odhalilo určité nedostatky v označovaní ulíc a budov orgánov verejnej správy, ktoré sa vyskytujú v praxi. Zohľadnením získaných informácií z teoretickej časti práce, ako aj nedostatkov zistených v praxi z výskumnej časti práce, autorka navrhla vlastné odporúčania. Toto vlastné autorkino riešenie v podobe odporúčaní predstavuje osobný prínos dizertačnej práce autorky.

Ďalším prínosom dizertačnej práce je, že môže slúžiť ako základ pre ďalšie možné budúce teoretické a praktické práce, ktoré by mohli nadviazať prípadne čerpať zo zistených informácií autorky.

CONCLUSION

This work dealing with the topic of Multilingualism in graphic design was focused on multilingual communication in public space in Slovakia. Multilingualism within the dissertation paper was investigated in relation to national minorities. The study of the examined languages in visual communication centred around the relationship between Slovak as the state language and the languages of national minorities. The thesis focused on selected markings or designations established by the legislation, i.e. those of municipalities, streets and buildings of public administration bodies.

The selected topic of the dissertation is a widely debated issue currently, as the use of graphic design can be applied in various spheres. However, on the basis of the examined legislation, the author concludes that graphic design as an aspect is neglected in connection with naming public administration buildings and streets in the current Slovak legislation. This causes a documented visual inconsistency, which was presented on the examples of the author's field research.

The author also decided to choose the topic of multilingualism in graphic design because it has not been comprehensively treated in Slovakia yet. Since this topic extends into several fields, an extensive treatment of the studied issue required examining several areas. One of these areas was the historical development focusing on the national structure of the population and the use of languages in the territory of today's Slovakia. Another area, which was the subject of a separate chapter, was legislation, examined from the perspective of its development in relation to the issue at hand, as well as its current state.

Historical development with focus on the national structure of the population and the use of languages in the territory of today's Slovakia has been treated in

the dissertation because there is a close correlation between the national and ethnic composition of the population and multilingual visual communication in public space. History as well as culture of contemporary Slovakia is influenced by the centuries-long coexistence of different ethnic groups of the population. Elements from this period persist to this day in several forms, whether in the names of villages or other geographical names. A physical linkage to this part of history is represented by the rare surviving multilingual signs which the author discusses in more detail in Chapter 5 Visual Communication in Public Space. In their examples it is possible to observe the diversity of visual communication in the territory of today's Slovakia in terms of their overall design, starting from the chosen shapes of the boards, through their fonts and styles to different combinations of various languages used. Since Slovakia was part of Czechoslovakia several times in the past, the notion of historical development partly touches the territory of the present-day Czech Republic as well.

The legislation has been elaborated upon by the author because it stipulates and has stipulated in the past the use of one or more languages for naming conventions in public space and to some extent influenced the visual appearance of such designations. At the same time, the examination of the legislation enabled the author to answer the first research question, raised at the beginning of the thesis, which was: "What information, signs, announcements do the inhabitants belonging to a national minority in Slovakia have the right to have published in the language of their national minority in addition to the state language?"

Another fundamental question that the author postulated at the beginning of the thesis was: "What is the current state of multilingual communication in public space in Slovakia, with focus on names and/or signs of municipalities, streets and public administration buildings?" Answering this question was defined as the

main goal of the dissertation. The author obtained answers to this question thanks to a comparison of the legislation in force and the field research carried out.

In addition to the comparison, the author used other research methods to obtain answers to the research questions and thus fulfil the set objectives. The research methods utilized were collecting secondary data from specialized literature and journals focusing on the territory of Slovakia, legislation and professional institutions such as museums and archives. Publicly unavailable information was also obtained by the author through email communication with a number of experts in the form of online interviews. Another important contribution to garnering pertinent information on national minorities was an interview with Ms. Sofia Pener Daskalová, in charge of the Department for the Status and Rights of National Minorities at the Office of the Government Plenipotentiary for National Minorities.

An equally important tool for obtaining information was the author's field research, which was carried out in selected areas of western Slovakia, in municipalities with at least 15% ethnic minority. This sample parameter was chosen on the basis of Act No. 184/1999, Collection of Laws, on the Use of Languages of National Minorities, which grants linguistic rights concerning signage or designation in the language of a national minority to municipalities with at least 15% national minority. Such municipalities with 15% national minority are located in six regions out of a total of eight Slovak regions, while the field research was carried out in three of these six regions, namely in Bratislava, Trnava and Nitra regions. Within these regions, the field research covered 13 Slovak-Hungarian bilingual municipalities.

Conducting field research and comparing it with the currently valid legislation concerning multilingual signage revealed certain deficiencies in the designation

of streets and buildings of public administration bodies that occur in practice. Taking into account the information obtained from the theoretical part of the thesis, as well as the shortcomings found in practice from the research part of the thesis, the author proposed her own recommendations. This author's own solution in the form of recommendations represents a personal contribution of the author's dissertation.

Another contribution of the dissertation is that it can serve as a basis for other possible future theoretical and practical work that could build on or draw on the information ascertained by the author.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

ADAMČÍK, Anton, 2019. Noviny: Názov hlavného mesta - Bratislava - oslavuje 100 rokov. Viete ako vznikol? [online]. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://www.noviny.sk/zaujímavosti/426126-nazov-hlavneho-mesta-bratislava-oslavuje-100-rokov-viete-ako-vznikol>

ÁKOS, Horony, Orosz ÖRS a Szalay ZOLTÁN, 2012. A HELY NEVEI, A NYELV HELYEI: A kisebbségi nyelvi jogok története Szlovákiában 1918-2012 [online]. Fórum Kisebbségkutató Intézet [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://adatbank.sk/digitalis-tar/digitalizalt-konyvek/arcanum/forum-kisebbssegkutato-intezet-sajat-kiadvanyai/>

Aktuality: Na diaľnici pribudli značky, ktoré nie sú podľa normy. Polícia ich neodstráni [online], 2019. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/312944/na-dialnici-pribudli-znacky-ktore-nie-su-podla-normy-policia-ich-neodstrani/>

BARCZAY, Oszkár, 1897. HERALDIKA KEZIKÖNYVE [online]. Budapešť [cit. 2023-03-31].

BEDNÁŘ Pavel, Markéta DUBOVÁ, Marcel KRAUS, Petr NÁVRAT, EvaŽÁKOVÁ. Metodika mapování kulturních a kreativních průmyslů na lo-kální a regionální úrovni ČR. Praha: Institut umění, 2016. ISBN 978-80-7008-372-7.

BENDE, Štefan, 2017. Sme: Domové znamenia vznikli v čase, keď budovy neboli číslované Čítajte viac: <https://mynovezamky.sme.sk/c/20617374/domove-znamenia-vznikli-v-case-ked-budovy-neboli-cislovane.html> [online]. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://mynovezamky.sme.sk/c/20617374/domove-znamenia-vznikli-v-case-ked-budovy-neboli-cislovane.html>

Bratislava.dnes24.: Na Bratislavskom hrade začala výstava reklamy spred roka 1948 [online], 2017. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://bratislava.dnes24.sk/foto-na-bratislavskom-hrade-zacala-vystava-reklamy-spred-roka-1948-275058>

BUČEK, Ján a Pavol KOREC, ed., 2013. Moderná humánna geografia mesta Bratislava: priestorové štruktúry, siete a procesy. Bratislava: Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta. ISBN 978-80-223-3516-4.

ENCYKLOPEDIA BELANIA: jazyk [online], 2013. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://beliana.sav.sk/heslo/jazyk>

Esbirky: Vývěsní štít podniku Česká pošta, s. p. [online], b. r.. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.esbirky.cz/predmet/229622?searchParams=%7B%22filter%22%3A%7B%22keywords%22%3A%5B%22po%5Cu0161tov%5Cu00fd%22%2C%22%5Cu0161t%5Cu00edt%22%5D%7D%2C%22order%22%3A%22relevance%22%2C%22itemsPerPage%22%3A24%2C%22path%22%3A%22eJyLrlbKS8xN VbJSCospNTBISynOSU3JrlQoqkzOyAGJpFpm5CtkAAXBHMM8MJWipKO Uk5mXDdQWow%2BSTCyJ0QdrSY3RL6uEmGGfnVpZnl%2BUUmxbkK%5C%2FqbKrqaFiSX6bqbKzq5KIN5YN4ji4lakBVqUW2Rak5qWWJecmpSrWx AFoCMtw%3D%22%7D&sequencePointer=0>

ESbirky: Vývěsní štít z roku 1919 [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.esbirky.cz/predmet/229512?searchParams=>

Espektrum.: Historický štátny znak Uhorska a znak dnešnej Slovenskej republiky, c2017. Espektrum.sk [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://espektrum.sk/region/historicky-statny-znak-uhorska-a-znak-dnesnej-slovenskej-republiky/>

ETHNOLOGUE, Languages of the World. ©2022. How many languages are there in the world? [cit. 2022-3-2]. Dostupné z: <https://www.ethnologue.com/guides/how-many-languages>

FÁBRY, Hana, 2017. Bratislava fotogenická [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.bratislavafotogenicka.eu/jozef-tancer-bratislava-kvapka-vody-ktorej-sa-zraci-cely-ocean/>

Financnistraz: Cedule oddělení finanční stráže z Těšínska [online], 2019. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://financnistraz.estranky.cz/clanky/z-historie-sboru/cedule-oddeleni-financni-straze-z-tesinska.html>

Gmmuzeum: Tabuľa označujúca názov obce Veľké Teriakovce (Orlajtörék), 2021. Gemersko-malohontské múzeum [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.gmmuzeum.sk/vystavy/2021/pm/pm202101.htm>

História Obce Kunešov: Historický kalendár [online], © 2023. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <http://www.kunesov.sk/article/default/2290>

Historická revue, 2016. Bratislava, 27(1). ISSN 1335-6550.

Historická revue, 2018. Bratislava, 29(10). ISSN 1335-6550.

HORNĀNSKÝ, PHD, Doc. Ing. Imrich. ČESKÉ NÁRODNÍ LISTY: Panslovanská únia – Zborník III.: Geografické názvy z územia Slovenska v zrkadle slovensko-maďarských vzťahov [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/panslovanska-unia-zbornik-III.html>

HRNČIAROVÁ, Tatiana, Bratislava. Interpretácia historických máp vo výskume krajiny na príklade Bratislavy. Dostupné také z: http://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2013_1_043_048_hrnciarova.pdf

Infostat: Demografické údaje zo sčítaní obyvateľov, domov a bytov na Slovensku [online], 2009. INFOSTAT Bratislava [cit. 2022-05-19]. Dostupné z: http://sodb.infostat.sk/scitanie/sk/1848-2001/tab.III.2-2B_sk.htm

Jewish Bratislava: Uhorský snem [online], 2018. [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <http://www.jewishbratislava.sk/sk/snem/>

KACSINECZ, Krisztián, 2019. Bratislavské rožky: Vo „Fajnorke“ fungovali dielne pre vojnových invalidov [online]. Bratislava [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://bratislavskerozky.sk/vo-fajnorke-fungovali-dielne-pre-vojnovych-invalidov/>

KERN, Miro, 2020. Rusyn.sk: Ulice už nebudú môcť nazvať po komunistoch a ľudákoch, staré názvy však môžu zostať [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.rusyn.sk/ulice-uz-nebudu-moct-nazvat-po-komunistoch-a-ludakoch-stare-nazvy-vsak-mozu-zostat/>

Knihovna.jinacovice: Panoráma Historie, súčasnosť a atribúty obce [online], 2019. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://knihovna.jinacovice.cz/panely/05-2/>

KOLEKTÍV AUTOROV, 2006. Ottova encyklopédia: Slovensko A-Ž. Bratislava: Ottovo nakladateľstvo. ISBN 8073605783.

KREKOVIČ, Miloš, 2017. Denník N: Bývala stará Bratislava naozaj trojjazyčná, ako sa traduje? [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/690386/byvala-stara-bratilsva-naozaj-trojazyzna-ako-sa-traduje-rozhovor/>

LIPTÁKOVÁ, Jana, 2018. Bratislava.sme: Bratislava sa takmer stala Wilsonovým mestom [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z:

<https://bratislava.sme.sk/c/20896994/bratislava-sa-takmer-stala-wilsonovym-mestom.html>

Ludovakultura: ČÍSLOVANIE DOMU [online], 2023. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.ludovakultura.sk/polozka-encyklopedie/cislovanie-domu/>

MACHKOVÁ, Hana, 2015. Mezinárodní marketing : [strategické trendy a příklady z praxe] [online]. 4. vyd. Praha: Expert (Grada) [cit. 2021-5-5]. ISBN 9788024753669. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/mezinarodni-marketing-520554/>

MACKOVÁ, Martina, 2017. Obecne-noviny: Slovenská pošta si pripomenula Svetový deň pošty [online]. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.obecne-noviny.sk/clanky/slovenska-posta-si-pripomenula-svetovy-den-posty>

MAJTÁN, Milan, 1998. Názvy obcí Slovenskej republiky: Vývin v rokoch 1773 - 1997. Bratislava: VEDA. ISBN 8022405302.

Matica slovenská: Byzantské korene štátneho znaku SR [online], c2018. [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://matica.sk/byzantske-korene-statneho-znaku-sr/>

MIKULÁŠOVÁ, Alena a Miroslav PALÁRIK, 2016. Názvy ulíc a námestí v zajatí politiky. Zoznam slovenských dejateľov schválených na pomenovanie verejných priestranstiev v rokoch 1939 – 1945. 10.17846/SHN.2016.20.1.178-211.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Azyl a migrácia [online], 2022. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6&sprava=od-zaciatku-vojenskeho-konfliktu-prislo-z-ukrajiny-na-slovensko-takmer-270-tisic-osob>

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky: Slovensko-maďarská štátna hranica [online], 2020. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/hranice_prezentacie/TRI_ANONSKA%20ZMLUVA.pdf

Múzeum Slovenského národného povstania: Slovensko v 1. ČSR: 1918 – 1938 [online], © 2023. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <http://www.muzeumsnp.sk/historia/slovensko-v-1-csr-1918-1938/>

Mvcr: Státní symboly České republiky [online], © 2023. [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statni-symboly-ceske-republiky.aspx>

N magazín: 100 rokov ČSR, 2018. Bratislava: a N Press, 3.(10). ISSN 2453 - 9597.

NOVACKÁ, Ľudmila a kolektív, 2010. Cestovný ruch, technika služieb, delegát a sprievodca. Bratislava: Ekonóm. ISBN 9788022529822.

NOVÁK, Martin, 2008. Aktualne.cz: Koločava: Vesnice, kde do roku 1939 končilo Československo [online]. [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/kolocava-vesnice-kde-do-roku-1939-koncilo-ceskoslovensko/r~i:gallery:8494/r~i:photo:221994/>

Novinky z radnice: Život a kultúra Trnavy, 2017. Trnava, 28(10). ISSN 1339-8989. Dostupné také z: <https://www.trnava.sk/userfiles/file/nzr%20%20dec%2017%20web.pdf>

Od Uhorského kráľovstva k Československej republike: Dokumenty z fondov slovenských regionálnych archívov k udalostiam v rokoch 1918 – 1919, 2018. Bratislava – Košice: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v

Bratislave s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, Štátnym archívom v Košiciach. ISBN 978-80-973256-0-2.

OCHRANA, František, 2019. Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu [online]. Praha : Univerzita Karlova: Nakladatelství Karolinum [cit. 2021-5-8]. ISBN 9788024642000. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/metodologie-metody-a-metodika-vedeckeho-vyzkumu-520738/>

Poznámky pána Bavora: Tatra, Matra, Fatra [online], c2017. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://poznamkypanabavora.wordpress.com/2017/01/16/tatra-matra-fatra-7-cast-ako-sa-dostali-do-vykladu-znaku/>

Prague-now: Mysterious German Street Names in 21st Century Prague [online], 2023. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://prague-now.com/history/mysterious-german-street-names-in-21st-century-prague/>

Prague-now: Understanding the Mystery of the House Numbers [online], 2023. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://prague-now.com/history/understanding-the-mystery-of-the-house-numbers/>

Pravda: Dvojjazyčné tabule pri cestách v obciach budú rovnako veľké [online], 2018. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/459357-dvojjazycne-tabule-pri-cestach-v-obciach-budu-rovnako-velke/>

Prešporok, Pressburg, Pozsony: Aká bola trojjazyčná Bratislava?, 2022. Spojená Bratislava [online]. 1 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://spojenaba.sk/presporok-pressburg-pozsony-aka-bola-trojjazycna-bratislava/>

Ptejte se knihovny: Praxe používání orientačních čísel domů [online], 2020. Národní knihovna ČR [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.ptejteseknihovny.cz/dotazy/praxe-pouzivani-orientacnich-cisel-domu>

Rakúsko-Uhorsko: Habsburská říša v rokoch 1867 – 1918, 2011, 2016. Druhé. Bratislava: Slovart. ISBN 9788055623641.

ROKYTKA, Roman, 2019. Pred tridsiatimi rokmi začali v Košiciach vo veľkom meniť názvy ulíc. Z historického centra sa stal „ostrov neutrality“. Kosicednes [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://kosicednes.sk/tema-dna/pred-tridsiatimi-rokmi-zacali-v-kosiciach-vo-velkom-menit-nazvy-ulic-z-historickeho-centra-sa-stal-ostrov-neutrality/>

Rusyn.sk: Zachránili jediný pôvodný hraničný stĺp na Slovensku! [online], 2016. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://www.rusyn.sk/zachranili-jediny-povodny-hranicny-stlp-na-slovensku/>

SEDLÁČEK, Pavel, 2007. SYMBOLY REPUBLIKY: SYMBOLS OF THE CZECH REPUBLIC. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-87041-29-1.

SEMERÁD, Čeněk. Ústava a správa říše rakousko-uherské: v soustavném přehledu. Praha: Edvard Leschinger, b. r. ISBN 1000372066.

Slovenská Archivistka, 2020. Bratislava: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky odbor archívov a registratúr a Slovenský národný archív, 50(2). ISSN 02316722.

Slovakiana: TABUĽKA VÉRMEZŐ (KRVAVÉ POLE) [online], b. r.. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.slovakiana.sk/kulturne-objekty/cair->

ko1lqfs?rurl=%2Fvyhladavanie%3FsearchString%3DTABU%25C4%25BDA%2520PLECHOV%25C3%2581%2520%26display%3D0%26sort%3D0%26categoryname%3DAll%26type%3DAll%26DOOnly%3Denable%26freeDOOnly%3Denable%26page%3D1%26pageSize%3D24&content=CAIR_DIV_IMAGES_1&contentDo=urn:nbn:sk:cair-do25zcyj&page=1

Sme: Ako vznikol štátny znak. Pozrite si doteraz skryté socialistické návrhy [online], c2017. Petit Press [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: https://plus.sme.sk/c/20456071/ako-vznikal-statny-znak-pozrite-si-doteraz-skryte-socialisticke-navrhy.html#storm_gallery_56474

Sme Bratislava: Názvy ulíc sa menili, podliehali režimu [online], 2008. Petit Press [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://bratislava.sme.sk/c/4082463/nazvy-ulic-sa-menili-podliehali-rezimu.html>

SME Historická revue: Republika pre Československo: Pred 100 rokmi sme prijali našu prvú ústavu [online], 2020. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://historickarevue.sme.sk/c/22529027/republika-pre-ceskoslovensko-pred-100-rokmi-sme-prijali-nasu-prvu-ustavu.html>

SOUKUPOVÁ, Jana, 2017. Idnes: Před 150 lety skončil chaos. Brněnské domy dostaly dnešní popisná čísla Zdroj: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/brno-cislovani-cerne-cedulky-150-let.A170524_2328059_brno-zpravy_krut [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/brno-cislovani-cerne-cedulky-150-let.A170524_2328059_brno-zpravy_krut

Správa: O stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019-2020 [online], 2020. [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/share/svnm/spravy-a>

konceptne-

materialy/sprava_o_pouzivani_jazykov_narodnostnych_mensin_2019-2020.pdf

Správa: O stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021-2022 [online], 2022. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z:

https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3562/vlastny_material.pdf?csrt=15488267404280944812

ŠÁŠKY, Ladislav, 1992. Bratislava: mesto na Dunaji. Bratislava: Smena, 155 s. ISBN 80-221-0176-1.

Teraz.sk: NRSR: Plénum posunulo do 2. čítania Valáškov návrh o zmene názvov ulíc [online], 2022. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/slovensko/nrsr-plenum-posunulo-do-2-citania-v/673014-clanok.html>

Teraz.sk [online], 2022. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/spravy/o-podpore-opozicneho-navrhu-na-premen/678834-clanok.html>

TERAZ.SK: *sekcia Regióny: Každý politický režim chcel mať názvy ulíc po svojich vzoroch* [online], 2018. TASR [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.teraz.sk/regiony/kazdy-politicky-rezim-chcel-mat-nazvy-ul/322679-clanok.html?fbclid=IwAR2qA_N0T7EyU8-SM_NnHAXbIhPlzF11sP5znb9QfiYINAnNibpRPoRIKIM

TRANČÍK, Martin, 1997. Medzi starým a novým: História kníhkupeckej rodiny Steinerovcov v Bratislave. Bratislava: PT, Bratislava 1997. ISBN 8096702696.

Tripolitana: Vývesný štít mestských kasární rakúsko-uhorskej cisársko-kráľovskej armády [online], b. r.. [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://tripolitana.sk/vyvesny-stit-mestskych-kasarni-rakusko-uhorskej-cisarsko-kralovskej-armady/>

Tvnoviny.sk: Na Slovensku máme hraničný stĺp, ktorý označuje neexistujúci štát [online], c2016. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://tvnoviny.sk/domace/clanok/48927-na-slovensku-mame-hranicny-stlp-ktory-oznacuje-neexistujuci-stat>

Ústavnoprávne postavenie a ochrana národnostných menšín a etnických skupín v Slovenskej republike, 2018. In: CHOVANEC, Jaroslav. Postavenie a ochrana národnostných menšín a etnických skupín v Slovenskej republike. Martin: Matica slovenská, s. 379. ISBN 9788081282218.

Ústav pamäti národa: 30. september 1938 – Mníchovská dohoda [online], 2022. Bratislava [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.upn.gov.sk/sk/30-september-1938---mnichovska-dohoda/>

Veda na dosah: Unikátny fenomén trojjazyčnej Bratislavy [online], 2017. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://vedanadosah.cvtisr.sk/ludia/unikatny-fenomen-trojazycej-bratislavy/>

Vláda České republiky: Historie státního znaku [online], c2009-2023. [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/historie-statniho-znaku/statni-znak-ceske-republiky--jeho-predchudci-a-soucasna-podoba-43755/>

Vojenský historický ústav Praha [online], 2020. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.vhu.cz/exhibit/02-cedule-panenske-brezany-40-leta-20-stoleti/>

VRTEL, Ladislav, 2017. Osem storočí slovenskej heraldiky. III. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej. ISBN 978-80-8115-247-4.

Základné údaje, © 2021. Úrad vlády slovenskej republiky [online]. [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: <https://www.vlada.gov.sk//slovensko/>

Zákon č. 184/1999 Z. z.: Zákon o používaní jazykov národnostných menšín, 2021. Zákony pre ľudí [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1999-184>

2020. NÁRODNOSTNÉ MENŠINY – ZOZNÁMME SA. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 132 s. ISBN 978-80-8118-208-2.

4.1 Dokumenty

č. 100. - Vládní nařízení ze dne 13. května 1938, kterým se provádí zákon ze dne 8. dubna 1938, č. 82 Sb. z. a n., o dopravních značkách pro silniční dopravu.

č. 145/1942 Sb. - Vládní nařízení ze dne 27. března 1942, kterým se zrušují některé předpisy o označování měst, obcí a osad místními tabulkami

č. 300 Sb. z. a nař. – Nařízení vlády republiky Československé ze dne 19. května 1919, jimž se stanoví státní znak

č. 324. - Nařízení vlády republiky Československé ze dne 25. srpna 1921, jímž provádí se zákon ze dne 14. dubna 1920, č. 266 Sb. z. a n., o názvech měst, obcí, osad a ulic, jakož i označování obcí místními tabulkami a číslování domů.

č. 327. - Vyhláška c. k. ministerského předsedy ze dne 3. listopadu 1915, kterou se stanoví a popisuje znak rakouských zemí.

č. 328. - Vyhláška c. k. ministerského předsedy ze dne 3. listopadu 1915 o znaku, který se stanoví pro potřebu společných zařízení Rakousko-uherského mocnářství.

80/1966 Zb. – Vyhláška Ministerstva vnútra z 20. októbra 1966 o pravidlách cestnej premávky

Kasární předpis; změny některých ustanovení.- Výnos min. vnitra ze dne 30. září 1932, čís. 69.960-13.

Nariadenie č. 221/1999 Z. z. Slovenskej republiky, ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva

Nariadenie vlády č. 35/2023 Z. z. Slovenskej republiky, ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva

Ústava Slovenskej republiky

Vládní nařízení č. 222/1939 Sb., jímž se mění zákon ze dne 30. března 1920, č. 252 Sb. z. a n., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti, Vlády Protektorátu Čechy a Morava.

Zákon č. 122/1920 Sb. ze dne 29. února 1920 podle § 129 ústavní listiny, jímž se stanoví zásady jazykového práva v republice československé

Zákon č.148 zo dňa 23. júna 1939 o štátnom znaku, štátnej pečati, štátnej vlajke a štátnej zástave

Zákone č. 163 zo 17. novembra 1960 o štátnom znaku a štátnej vlajke

Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín

Zákon č. 252/1920 Sb. ze dne 30. března 1920, kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti

Zákon č. 266/1920 Sb. o názvech měst, obcí, osad a ulic, jakož i označování obcí místními tabulkami a číslování domů.

Zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky

Zákon č. 63/1993 Z. z. - Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

ČSR – Československá republika

ČSSR - Československá socialistická republika

ČSFR – Česká a Slovenská federatívna republika

SR – Slovenská republika

4.2 Tvůrčí činnost 2019–2021

Výpis z RUV

Název: **Není drak ako drak - kniha**

51059	Certifikováno	CLZ	CLZ	2019	DES/Grafický design	Nerealizovaný design	C - nerealizovaný design nominovaný na umístění nebo ocenění v soutěži, oborové přehlídce	L - práce středního rozsahu
-------	---------------	-----	-----	------	---------------------	----------------------	---	-----------------------------

Název: **Business day 2019 – vizuálna identita**

51010	Certifikováno	CLZ	CLZ	2019	DES/Grafický design	Realizovaný design	C - realizace nového výrobku a autorského díla; design rozvíjející současné trendy	L - práce středního rozsahu
-------	---------------	-----	-----	------	---------------------	--------------------	--	-----------------------------

Název: Spojená škola Tokajčka

57489	Certifikováno	CLZ	CLZ	2020	DES/Grafický design	Realizovaný design	C - design rozvíjející současné trendy	L - práce středního rozsahu
-------	---------------	-----	-----	------	---------------------	--------------------	--	-----------------------------

Název: Business day 2020 - vizuální identita

57487	Certifikováno	CMZ	CMZ	2020	DES/Grafický design	Realizovaný design	C - design rozvíjející současné trendy	M - práce malého rozsahu
-------	---------------	-----	-----	------	---------------------	--------------------	--	--------------------------

Název: Slovenské filmové divadlo

67344	Certifikováno	CMZ	CMZ	2021	DES/Grafický design	Realizovaný design	C - realizace nového výrobku a autorského díla; design rozvíjející současné trendy	M - práce malého rozsahu
-------	---------------	-----	-----	------	---------------------	--------------------	--	--------------------------

Název: Společnost easyFIN – tvorba vizuálního stylu

67313	Certifikováno	CMZ	CMZ	2021	DES/Grafický design	Realizovaný design	C - design rozvíjející současné trendy	M - práce malého rozsahu
-------	---------------	-----	-----	------	---------------------	--------------------	--	--------------------------

MgA. Jana Náhliková, Ph.D.

Viacjazyčnosť v grafickom dizajne

Multilingualism at field of graphic design

Teze disertační práce

Vydala Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

nám. T. G. Masaryka 5555, 760 01 Zlín

Náklad: vyšlo elektronicky

Sazba: MgA. Jana Náhliková, Ph.D.

Publikace neprošla jazykovou ani redakční úpravou.

Rok vydání 2023

Pořadí vydání: První

ISBN 978-80-7678-177-1

